

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Teatrului No. 4.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR

Felelős szerkesztő
LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ARAK:

Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei magánosoknak 250 L., félévre 130 L., negyedévre 65 L. Kül földön 2 Dollár, Kc. 75 15, S. 19. Dinar 120.

gy meg nem történt össze- jövétel, — mely mindennél többet beszél

Kedd délutánra a szatmári hitközség kérésére a nagyváradi főrabbi, Fuchs Benjámín összehívta a Vaad-Harabonimot és az összehívottabbik közül egyetlen egy sem jelent meg. Ennek az elmaradásnak nem a kánikulai idő és nem rabbijaink nagy elfoglaltsága volt az oka. Ennek a meg nem tartott ülésnek egyetlen célja volt: a szatmári hitközségben a békét létrehozni. És éppen e miatt a cél miatt maradt is el az elmaradás oka is ez volt. A szatmári béke, a szatmári béke, amelynek létrejöttén az egy főrabbi Benjámín kivül, a rabbikarban senki sem gondol. De ne gondolja az erdélyi zsidó közvélemény, hogy talán azért, mert ők szeretik a harcot, a viágért sem. A rabbijaink sem dőlnek ezt az állandó ostromot. Ezt a tartós állapopot, amely szembeállítja a rabbikat hitközségeinkkel, saktereket és híveket, egyik emel a másikkal. Nem szeretik ők sem. Csak a vágy ember pszichéjével érznek. Az olyan ember szokását vesszük fel, aki ha látja, hogy ketten veszeksznek az uccán, akkor hamar elszaladnak, addig öljék csak egymást, akik verekszenek. Pedig mennyi mindent meg lehetne takarítani egy ilyen erélyes közbelépéssel. De nem tesszük. És hogy mitől, vagy kiől félnek? Ezt ezuttal nem vizsgáljuk. Ezt úgy is tudja az erdélyi zsidó közvélemény.

A Vaad-Harabonimra soha oly szükség nem volt, mint éppen most. És most elmaradt. Nem mentek el. Otthon maradtak. Nem hába kiáltott már számtalanszor, hogy hol vannak rabbijaink, amikor ilyen létérdekről van szó. Amikor a nagy hitközség belbékéjét kellene helyreállítani és ezen keresztül az egész erdélyi ortodoxiát. Hol vannak, hogy lássák, miként helyeztetni a Szatmáron meggyújtott tűz az ő hitközségeik házában fedését is? És ha akár befélemlítésből, akár indolenciából, avagy a pogortizmus látszatát magukra öltve, nem akarják a nagy idők parancsát felismerni — kérdjük: Hol vannak a mi rabbijaink!?

Most már végre tudjuk, hogy hol vannak a mi rabbijaink. Most már igen. Otthon maradtak!

Széplakiak keserve

A napokban egy négytagú bizottság kereste lapunk szerkesztőségét. Komoly, lehiggadt, komoly zsidó emberek, a biharmegyei Széplaki hitközségből és előadták nagy-nagy keservüket, melyet dióhéjban íme ezuton az erdélyi zsidó közvélemény elé terjesztünk, hogy lássák és megértsék.

A margittai hitközséghez tartozik Széplak számos környékbeli községgel együtt. Egy évvel ezelőtt a margittai főrabbi azt ajánlotta a széplakiaknak, hogy vegyék fel a fiát ott rabbi, alakítsanak egy önálló rabbinatust és lehassanak a margittai kerületből 16 más hitközséget is. A széplakiak, ahol összesen huszöt hitközség van, beleegyeztek ebbe az ügyletbe. A főrabbi célja volt, hogy rabbi állást kerdjon Széplaknak, ami nem is kárhuzatos dolog. Igen ám, de a margittai hitközség nem akarja kiengedni a széplaki hitközségeket. Már mint a hitközségek adófizetési obligóból. Tehát van rabbijuk

és külön meg kell fizetni azt, ami jár kultuszadó címen a margittai hitközségnek. A mai rózsás viszonyok mellett ezt a kétfős terhelést nem bírják el a széplakiak és ezért tabala rázát akartak csinálni. Erre meggyült alaposan a bajuk. A hitközség sem enged, a rabbi sem. Most nem tudják a rabbit fizetni, erre a margittai főrabbi tiltja a vágást. Ha rosszak vagyatok, nem kaptok húst! Ez a motto ma az erdélyi zsidó közéletben. Ahol akad „rakoncátlan” bálbosz, az nem kap húst enni, ahogy a gyerekek nem kapnak, ha rossz fát tesznek a tűzre. Széplak is éhezhet, mert más saktert sem hozhatnak, hiszen azt ászerozza a rabbi. Ez meg nem vág. A rabbi ül és tanul. A zsidók pedig éjjel-nappal dolgozhatnak és akkor sem tudják kikeresni azt, ami ily kétfős terheléssel jár. Forduljanak a Központi Irodához s amint az erdélyi zsidóság ismeri az Irodát, természetesen a marosújvári sóhivatalhoz sem fordulhattak volna eredménytelenebbül.

Bejön Nagyváradra a kis bizottság, az ottani zsidóság vezető férfiai és jártak több helyen tanácsért. Mit tegyenek? Ugy benne van a kutyaszeritoba, hogy abból kimászni bizonyosan lehet. Van rabbijuk és van sakterjük és van még ezenfelül két egyházkerületük. Egy önálló és egy margittai. Ha elővennének egy csomó pénzt, még meg lehetne oldani a kérdést. De pénzük nincs, csak terheik, mely alatt roskadoznak. Ez egy újabb talpkapás, egy szimpotómia annak a gazdálkodásnak, amely most nálunk divik. A széplakiak tanácsért jöttek hozzánk. Hát mit tanácsoljunk? Forduljanak ismét a Központi Irodához egy választott bíróság kiküldéséért és ha ez eredménytelen, menjenek a hatóságokhoz. Azt jobb ugyan nem beleavatni ezekben a furcsa csunya dolgokba. Hát mit tegyenek, hova forduljanak? Hova forduljanak, ha továbbra is zsidók és orthodoxok akarnak maradni? Jó volna, ha az erdélyi vezető zsidó körök érdeklődnének ez irányban Margittán és megpróbálnák, hogy a főrabbi fia is maradjon állásában, ami ellen nincs a széplakiaknak sem kifogásuk az esetben, ha az anyagiakról gondoskodás történik, de kapjanak húst enni és ne nyomorítsák őket agyon, mindentéle címen. Segítsen az erdélyi zsidó közvélemény a szegény széplakiakon, akik nagyon benne vannak a bajban, ahonnan csak a csoda és a margittai főrabbi jóindulata hozhatja ki őket...

Teitelbaum Joél károlyi rabbi Palesztinába utazik — miközben Ditter Salamon samesz éhen hal

A híres és nevezetes károlyi főrabbi, akinek kezét 70 éves öreg, munkában megöszült emberek is csókolgadják, Nagyváradra jött néhány héttel ezelőtt, ahol a hitközség nagy templomában nagy beszédet is tartott. A nagy rabbit fogadó bizottság: Lefkovits, Seidenfrau és Rosenfeld nevű hívek voltak, akik mind jómodu emberek s közhit szerint főképen a rabbitól nem vonják meg bőséges támogatásukat, aki ezért szintén ellenszolgáltatást ad: imádkozik bünös lelkiükért. Azt hitte tehát mindenki, hogy ezek az urak fedezik a nagy kirándulás összes költségeit. Igaz, hogy Seidenfraunak újra kellett tartoztatni a lakást, még amint hírlik, a parketett is ki kellett cserélni, a tavaly épült házában,

annyira össze rugtak mindent a hívek leírhatatlan örömeiben, hogy a „nagy” rabbi eljött. Minden rendjén volna, de most a költségekről van szó. Kitént, hogy ezt sem a dúsgazdag és nagyjövedelmű rabbi nem fedezi, sem a testőrségének kimagasló egyéniségei. Egy szegény samesznek kell megfizetni az 1500 leit. Hogy Miképpen? Ditter Salamon nevű szegény ember 500 lei havi fizetést kap a „klauz”-tól, melyet az inkasszóból vehet le magának. Most kiküldötték inkasszálni a rabbi utazási költségeit a hívekhez és meghagyják, hogy mindaddig nem kaphatja meg az 500 lei „fizetést”, míg az 1500 lei Teitelbaum-féle utazási költség nincs megtérítve. Szegény zsidónak nincsen mit enni, népes családja éhezik, míg a főrabbi ur Palesztina felé utazik, hogy jálán rosszindulatú bigottizmusában ott is felrobbantsa a békésen együtt dolgozókat.

Es az éhező, szegény elszedített páriáknak kell a luxusutazások költségeit megtéríteni. Bizonyára a palesztinai ut költségeinek fedezésére, majd Szatmáron fognak „utazási pótgabellát” kivetni, a Központi Iroda hozzájárulásával. Addig meg hagyják, hogy szegény Ditter, meg a többiek is éhen halljanak és ajkukon utolsó sóhajuk az legyen, hogy ennek oka, az erdélyi rabbikarnak az utóbbi időben egyik sokat szereplő tagja...

Misu Weissman beszéde a kamarában

A Kamara egyik ülésén, a fejrati vita során mutatkozott be Misu Weissmann ügyvéd, mint a Zsidó Parlamenti Club egyik tagja és méltóságteljes és emelkedett hangú beszédben válaszolt a zsidóság állásponyját a napirenden levő kérdésekkel és problémákkal szemben. A nyugodthangú és elegáns beszédet nagy figyelemmel hallgatta végig a kamara, sőt annak néhány kitételét meg is tapsolták. Csak a cuzisták igyekeztek megzavarni, de ezeket az izléstelen közbeszólásokat is fölényesen szerelte le Weissman. Az egész kamara felháborodott a cuzisták terrorján és Pop Csicsó István elnök határozottan szembeszállott az antiszemiták gyűlölködő és utszéli tónusával. A legnagyobb botrányhős Róbu volt. Ez a nyers és durva bukovinai pogromhős, állandó okvetetlenkedésével, már több ízben hívta fel magára az új kamara figyelmét.

Nekünk különös örömünkre szolgál, hogy a Zsidó Párt eme prominens tagja oly sikeresen debütált a kamarában és határozott szimpátiát tudott ébreszteni a pártnak és ezen keresztül a zsidóság számára is. Misu Weissmann határozott nyeresége a zsidó parlamenti képviselőnek és bizonyosra vesszük, hogy még sok alkalom lesz rá, hogy büszkén valljuk őt magunkénak.

Tetterős és kvalifikációs emberekre van szüksége a zsidóságnak, hogy erélyesen vissza tudják verni a cuzisták méltatlan támadását és tekintélyt szerezzenek a megértőnek látszó parlamenti többség előtt.

FELHIVJUK ELŐFIZETŐINKET. különösen azokat, kiket inkasszánsainknak nem áll módjukban felkeresni, hogy hátralékos előfizetés összegeinket számunkra hajadéktalanul küldjék be. Kérjük olvasóinkat, hogy nehéz munkánkban támogassanak bennünket, hogy lapunkat akadálytalanul küldhessük a jövőben is címükre. A „NÉPÜNK” kiadóhivatala.

Fokozódó izgalmakon keresztül folyik a harc a szatmári hitközség vezetéseért

Az Iroda semmit sem tesz a káosz megakadályozására. — Az új választás szeptember 4-én. — A szatmári zsidóság nagy önmegtartóztatással tart ki a hitközség vezetősége mellett Békét a szatmári hitközségben!

Lapunk évek óta folytatja a harcot — a békéért. Minden egyes számunkat ennek szolgálatába állítottuk. Mi tehetünk legkevésbé arról, hogy a régi stratégiával kell számolnunk mely szerint, ha békét akarunk fel kell készülnünk a háborúra. Sőt, mi tovább is mentünk, mert nekünk háborút kell viselnünk a béke érdekében. Legutóbbi számunkban is igyekeztünk objektív hangon tárgyalni az izgalmas szatmári eseményeket, amelyek azóta odáig fajultak, hogy már uccai botrányokat is provokáltak és egvelőre egy betört fej jelzi azt a szédületesen lejtős utat, amelyre az erdélyi zsidóság végzetesen rátévedt.

Mi nem folytatunk pártoskodó politikát, mi nem mondjuk azt, hogy csakis az egyik frakciónak van igaza, a másikkal szemben. Mi nem ismerünk frakciókat, illetőleg mi nem állunk egyik úgynevezett „frakció“ mellé, a másikkal szemben, mi az intézményes orthodoxiát védelmezzük tűzön-vízen keresztül. Mi a legalitást védjük, a hitközséget, mint olyat védjük a felforgatókkal, az önzőkkel, a „rosszszakkal“ szemben. Nekünk nem a szatmári hitközség mai vezetősége fekszik szívéünkön, mi nem egyes személyek ellen, vagy érdekében küzdünk, a mi zászlónkon a legnagyobb betűkkel, a legalitás áll. Azok a statumok, ahol a lefektetett alapelvek, amelyen egész szerveztünk, szerveztségünk és életlehetőségünk áll, vagy bukik.

És itt már világnézetek harcáról van szó. Mert a kulturorthodoxia, mely nyugati példákön nevelődött, azt hirdeti és azt valósítja is meg a való életben, hogy legyenek szép nagy templomaink, legyen rendes és tiszta fürdőnk (mikve), legyenek elemi és középiskolánk, árvaházaink és más zsidó szociális intézményeink. Mig az a mentalitás, amely most igyekszik felülkerekedni, az nem akar „szerveztséget“, annak általunk ismert értelmezésében. Nem egy nagy és adminisztrációt igénylő nagy gazdasági összefogás kell nekik, amelyet számunkra a hitközség jelentett a múltban és jelent most is, hanem a vallásos zsidó élet minden kötelezettségét úgy akarják kiélni, a hogy az nem 50—60, hanem az a középkorban volt szokásos. Ők messzibb, illetőleg hát idejében voltak. Lehet, hogy ezek a turbulens elemek, már léteztek akkor is, amikor az orthodoxia elvált a neologiatól. De akkor ott állottak a kormánytól a régi Magyarország nagy rabbiái, akik fölényes zsidó és világi tudásukkal ott elől haladtak az élen és nem engedték, hogy a dezorganizáció legyen urrá a zsidóság felett.

De azóta megtörtént Trianon és most itt állanak az erdélyi zsidók az új helyzet előtt. Igen, most állanak itt és nem 13 esztendővel ezelőtt. Mert vagy nem tudtak, vagy elfelejtettek gondolkodni mostanáig és amíg a régi askenázi mentalitása vallásosság aludt, addig az új, a feltörekvő, „offenzívába“ ment át. És az új mentalitás azt akarja, hogy ne legyen intézményes világi iskola, nem kell neki még hitközségek által megszervezett sakter gárda sem. Nem díszes nagy templom és semmi olyasmi, ami csak úgy valósítható meg, ha a zsidó tömegek összefognak és egy eszmében kitartanak. Nekik elég, ha a sakter házról házra jár és úgy vág. Nekik elég, ha templomok helyett kis boté-medrosimokban, ha kell huszonötben is, egy városban jönnek össze és ha lehet még mindegyikben megfelelő funkció nariusok legyenek. Racionalizálás helyett, éppen az ellenkezője kell nekik. Mert ez job-

ban kvadrál egyéniségüknek és még inkább, jobban megfelel önös érdekeiknek.

És ebben a nagy és jelentőségteljes harcban, a legelőretolttabb állásokban, ott áll Szatmár zsidósága. Ő a hullámtörő, ő áll minden küzdelmek legkeservesebb tűzében, mert ott robbant először, ott legerősebb a felforgatók pártja és ott leggyengébb az ellenállás, mert akad egy szerencsétlen rabbikérdés, amely körül kavargó és tombol az ádáz harc.

Szatmáron történhetett meg az a páratlan esemény, hogy a sakterek lettek a fegyverek, a sakterek szentnek tartott chalefjét elcsitették ki harci bárdá és azzal hadakoznak az intézményes orthodoxia ellen.

Ma már tisztábban áll előttünk, mint eddig, hogy itt nem a chászidizmus harcáról van szó az askenázi szellemű zsidóság ellen. Az a kis csoport, amely mindezt intézi, csak ebbe a „chászid“ mezbe öltözteti kicsinyes céljait.

De lényegében és a valóságban ez nem a chászidizmus leszámolása az askenáziával. Lehet, hogy ennek is elkövetkezik az ideje és lehet, hogy ez csak előcsatározás, a nagy-nagy harcra. De most ezuttal és jelen esetben, csak egy terrorista destruktív csoport harci zaja tölti be a zsidóság táborát. Egy kisszámú minoritás, amely minden vonalon kiméltlenül előretört. És sikerült nekik azt megvalósítani, hogy Freund Chaim alelnök lett a Központi Irodánál és mert az elnök nem elég erélyes s mert most nyaralni van, úgy gondolja, hogy a legális vezetés kezében van már és ott töri át a frontot, ahol már évek óta folyik a tűzérési előkészítés. Messzire vezetne, hogyha mi ezt a „tűzérési előkészítés“-nek nevezett harcot részletesen taglálnánk ezuttal. Lapunk olvasóközönsége jól ismeri ennek a harcnak minden fázisát. Most ugylátszik, a harc döntő stádiumba került. Micsoda harci zaj és micsoda elkeseredett tobzódása a szenvedélyeknek. És a zsidóság nagyobbik része értetlenül áll mindeme megnyilvánulással szemben. Nem érti, hogy miért kell áldozatul esni mindennek, amit felépítettünk, egy kis csoport harci dühének.

A szatmári hitközség, amint jeleztük, — szeptember 11-ére kitűzte a választásokat. — Most megváltoztatta ezt és elhatározta, hogy a hitközség és tagjainak nyugalma érdekében már szeptember 4-én megtartják a választást. Felhívta egyidejűleg a Freund-pártot, hogy dacára annak, hogy a Din Tora szerint, amelyet megtartottak, annak idején pszák nem mondatott ki, mégis respektálja a félixfürdői választmányi határozatát a Központi Irodának. Tudatában annak, hogy igaztalan támadások egész tömkelegét zúdították a hitközségre, ők mégis minden lehető elkövetnek, hogy a szakadást elkerüljék. Ezért rendelték el az új választást és felkérték a Vaad-Harabonimot (a rabbitanácsot), hogy a választások tisztaságának ellenőrzésére küldje ki egy-két tagját és mint semleges választási elnökök, maguk részéről Hochmann Jakabot, a kolozsvári hitközség alelnökét javasolták, míg elfogadnak más megbízható és feltétlenül semleges egyéniséget is, aki pártatlanul levezesse a választást.

A harcias Freund-párt ellenben ezt is elutasította, mert tudja jól, hogy legális eszközökkel nem juthat az uralomhoz sohasem. — Csak az atomokra rombolt, tönkrement intézmények fölött és között, tudnák gyászos uralmukat biztosítani. Tudják jól, hogy a szat-

mári zsidóság nem akarja őket és nem akarja rabbiát. Csak egyet akar, harmonikus békét és a mai időhöz méltó nyugalmat.

A szatmári hitközség tagjai igazán áldozatos lemondással kezdik végig ezt a szomorú harcot. Hosszúkságlejtüket nagy nehézségek árán más helyiségből kellett hozassák és nagy áldozat az is részükről, amidőn aprómarhákat elvitték százzámra a hitközség irodájába, hogy azt számokkal ellátva a hitközség autóba rakja és a szomszédos falvakba vigye levágatás céljából. Milyen meszireshanefes kelet ahhoz, hogy zsidó családapák és anyák órákig várjanak, a közösség érdekében, hogy a levágott aprómarhákat ismét visszakaphassák és enni adhassanak gyermekeiknek.

Ezzel szemben a közvélemény a legnagyobb megütközéssel állapította meg, hogy a hitközség metszői helyett, hogy a békés utat igyekeztek volna egyengetni, — szembehelyezkedtek kenyéradójukkal, a hitközséggel szemben, holott legrosszabb esetben a sev-váltászálláspontra helyezkedve passzívak maradtak volna.

Sőt a vágásnál a Freund-pártiaknak szolgáltatták ki magukat és ezzel együtt az egész szatmári zsidóságot. „Fekete sechitát“ vezettek be és úgy a hitközség jövedelmét, mint az ő existenciájuk alapját döntötték ezzel romba. A szatmári hitközség metszői méltatlansággal viselkedtek és sulyosbíja bűnökét, hogy szatmári országoshirű Besz-Din schita kötelezettségével is szembehelyezkedtek.

A szatmári hitközség vezetősége felterjesztést intézett a Központi Iroda elnökségéhez, amelyben részletesen feltárja az őt érő nagy sérelmeket, tiltakozik a „fekete sechita“ ellen, tiltakozik az ellen, hogy a szatmári prefekturán keresztül, hatósági asszisztenciával akarja a mai hitközségi vezetőséget elmozdítani és azt egy törpe kisebbségnek, a Freund-pártnak kezére igyekszik játszani. Azt kéri a hitközség, hogy az Iroda miért tűri hallgatlagosan, hogy a hitközség szuverén jogait sorozatos arculcsapások ériék. Az ily módon mai napig felmerült összes anyagi károkat, amely a hitközségi gabellajövedelmek elvonása folytán érték, azok térítsék meg, akik okozták.

Igy áll most a harc. Sajnáljuk ezt a szégyen hitközséget. Sajnáljuk azt a zsidó tömeget, amely csak nyugalmat akar és ehelyett minden egyes csirke vágatásért torturálkodik meg keresztül. Hát miért nem látják be azok, akik ennek okozói, hogy ezt nem szabad megtegyék. Ez a rosszszaság és gonoszság, elkésredetté teszi az embereket. A szatmári zsidóság ugyanis keservesen küzd a mindennapi kenyérért és nagy nehezen keresi meg a húsnyelvet. De a golesz még nem mulik el a szatmári zsidónál ott, hogy szombattra megkeressen a husravalót. Mikor már megvette a keservesen megizzadott bankkával és kezében az élhús, annak levágatásáért órákig kell szaladnia és áldozzon. Miért?

Mert Freund Chaimnak és a károlyi rabbinak így tetszik.

Rendet kell teremteni. Rendet először ott Szatmáron és ezt követni fogja az egész ország rész zsidóságának lelki békéje. Nem szabad hagyjuk Szatmárt. És szembe kell szállani mindenkivel és minden machinációval szemben — míg a célt el nem érjük. És a célt a zsidó hitközségek autonóm jogainak megvédése, kiharcolt jogok épségben tartása és minden jognak és igazságnak fennen való lobogtatása, a rosszindulattal, az önzéssel, komisszággal és gonoszszasággal szemben.

Békét Izraelben! Békét a szatmári hitközségben!

Utazók !! Vidékiek !!

Ugy étkezhet, mint otthon a

Berkovitsné

orth. kóser vendéglőben
Oradea Zöldfa ucca 19.

Utazóknak 10% kedvezmény

Ne dobjunk áldozatul hitközségeink békéjét az önzésnek, irigységnek és sértett hiúságnak

Nyílt levél Wezel Albert főrabbi urhoz, az Erdélyi Orth. Központi Iroda Elnökéhez

Ezidőszerint Marienbadban

Alant közölt nyílt levelet a nagyváradi hitközségi vezetőségének egyik tagja intézi a Központi Iroda elnökéhez. A levélből kitetszik az a nagy és jogos elkeseredés, amely egész Erdély zsidóságában uralkodik.

Igen Tisztelt Elnök Ur! Szíves elnézését kérem, hogy pihenésében — amit rövid, de annál izgalmasabb elnöki működésének fáradságával igazán kiérdemelt — e soraimmal zavarom.

Elnök Ur! Önt egész Erdély orthodox zsidóságának osztatlan bizalma és lelkesedése néhány hónappal ezelőtt egy diszes és felelősségteljes pozícióra emelte. Az Ön mély tudása és nagy intelligenciája biztosítéknak látszott, hogy az Ön elnöklése fogja jelenteni az ügyek igazságos és pártatlan vezetését, különösen a hitközségek egységének megvédését. A nagy hitközségek úgy érezték, hogy a Központi Iroda előtt eddig háttérbe szorultak érdekeik és az Ön személyében találták annak garanciáját, hogy a jövőben nem fognak pártoskodások és az erőszakos tulkapások megisméltódni.

Mély fájdalommal állapíthatjuk meg, hogy a várakozásunkban és reményünkben keserűen csalódtunk, mert Önt az első perctől kezdve a másik oldalról minden ténykedésében korlátozták. Nem rendelkezett kellő eréllyel azok agresszív és türelmetlen magatartásával szemben. Az Ön elnöki előjogait nem respektálva, intézkedéseit több ízben dezavualták, sőt az utóbbi időben az „ellenpártnak” nem tetsző ténykedések, Önt egyenesen kontrakarrírozták.

Kétségtelen, hogy az alkotmány és szervezeti szabályzat arculessapásával hozott féljárdói puccszerű határozat, csak az elnöki jogok semmibevevése, illetve konfiskálása árán történhetett. De Önnek, mint elnöknek, joga és kötelessége lett volna ezen törvénytelen és jogértő határozat hozatalát megakadályozni, mert hiszen elsősorban az elnök tartozik a szervezeti szabályzat pontos betartása fölött őrködni. A választmány nem kényszerítheti az elnököt törvénytelenesre.

Ez a provokáló határozat idézte elő a szatmári testvérharcot, ami felel egy romboló hadjárat, úgy ezen, mint Erdély valamennyi hitközségeinek autonómiájá és intézményei ellen. Az iroda azzal igyekszik ezen eljárást igazolni, hogy a szatmári hitközségi vezetőség állítólag korábbi irodai határozatot nem hajtott végre. De kérdem, maga az iroda hány határozatot hajtott már végre, amelyek pedig az erdélyi egyetemes ortodoxia szempontjából valóságos életkérdést képeznek.

Mély meggyőződésem, hogy Ön lelkiileg távol áll túrelmetlenségnek és bosszuvágytól ama szellemétől, amely a szatmári ügyben hozott legutóbbi határozatban kulminál, de annál fájdalmasabb, hogy Ön 21 nagy hitközség kérésére dacára sem vetette latba befolyását és tekintélyét annak érdekében, hogy ez az áldatlan harc egyelőre felfüggesztessék és ne puccszerű oktroj, hanem szabályszerű Dintóra vagy választott bíróság útján intéztessék el. Elnök Ur! Önnek látnia kellett, hogy olyan események vannak készülöben, amelyek nem csak a szatmári hitközség, hanem az egész erdélyi orthodoxia létét veszélyeztethetik, de ahelyett, hogy a vártán maradt volna, otthagya őrhelyét, az iroda vezetését az alelnöknek, tehát annak az embernek engedte át, aki a szatmári kérdésben már évek óta személyesen exponálva van és akitől pártatlanságot és elfogulatlanságot annál kevésbé lehet remélni, mivel ellenszenvtől eltekintve, alig várta, hogy a szatmári ügyet saját izlésére likvidálja, figyelembe sem véve azt az általános jogszabályt, hogy senki sem gyakorolhat saját ügyében önbíráskodást.

אל תהי דן יחיד

Elnök Ur, amikor Önt elnöknek megválasztották, tudnia kellett, hogy nagy feladat vár Önre és ha elvállalta a megbízást, bizonyára elég erősnek is érezte magát a feladat elvégzésére. Gondolt-e már arra, hogy Ön ennél fogva köteles is a közbizalomnak megfelelni? Önnek ki kellett volna tartani posztján, hogy megakadályozza azt a destrukciót, amit a szatmári ügynek nevezett rombolóhadjárata jelent a zsidóság egyetemes szempontjából, de Ön eltávozott, a látszat szerint nem másért, minthogy

távollétében szabad keze legyen helyettesének arra, hogy a szatmári nagymultu hitközséget tagjai túlnyomó többségének akarata ellenére egy törpe minoritás hatalmába átjatszhassa.

De nekünk olyan vezérre van szükségünk, akire ráillik a mózesi kifejezés, hogy

איש על העדה אשר יצא לפניה
ואשר יכא לפניהם

aki előttünk haladjon, minden időben, jóban és rosszban és különösen az utóbbiban, amikor a vezérnek nagy nehéz feladatokkal kell megküzdeni, amikor erőszakosság és önzés, irigység és sértett hiúság fűt embereket és csoportokat és ezen nemtelen indulatok kedvéért hajlandók áldozatul dobni szent intézményeket és a legszentebbet: a békét, a zsidó hitközségek békéjét és fennmaradását...

Elnök Ur! Önre az a szent feladat vár, hogy saját becsületes meggyőződése és lelkiismeretét követve, ezen már csak nehezen fel-tartóztatható anarchiát, súlyos szavával és tekintélyével megállítani, ha ez choile lehetlenné válna, leghelyesebb volna annak konzekvenciáit levonni...

Adja a jó Ég, hogy mégis sikerüljön Önnek végre az erdélyi orthodoxiában a mindnyájunk által hön óhajtott békés együttműködést megteremteni

”לחיונה הדת והאמונה”

Fogadjá egyébként Elnök Ur őszinte iisztelem nyilvánítását, igaz hive:

Kesztenbaum Miksa

(Oradea).

GROSZ DAVID
szalmakalappár
Satu-Mare, Str. Petru Rarez 35/37
Mindenféle kalapgyártáshoz szükséges fonatok
és nyersanyagok raktára 58

FÉRFISZÖVET különlegességek
bámulatos olcsó
leszállított árakban
Havas & Grünfeld
Engross
Endetail
posztóáruházában
Str. Avram Iancu (Kossuth utca 8)

Cégünk szoliditására kérjük meggyőződni

Euler, a kocsmáros

Bál Sém egy utazás alatt, Brody közelében, egy kocsmába tévedt. A kocsmáros Bál Sém nevei közzé tartozott, a Mestert ép ezért nagy melegséggel fogadta és egész kíséretével egyetemben bőkezűen megvendégelte. Bál Sém a kísérete a kocsmába töltötték az éjszakát. Másnap, a reggeli után, így szólt Bál Sém a kocsmároshoz:

— Van-e valami kívánságod? Mert ha van, én kieszaközölhetném, hogy teljesedjék...

— Semmi kívánságom nincs. Csak azt adja az Ég, hogy mindig olyan erős és egészséges maradhassak, amilyen most vagyok.

— No, ha egy kívánságod sincs, — mondta Bál Sém, — akkor én kérnék tőled valamit. De kérlek ne tagadd meg tőlem...

— Ami tőlem telik mindent megteszek érte, Rabbi.

Bál Sém az íróasztalhoz ült, levelet írt, szelvényezte, lepecsételte és átadta házigazdának:

Ezt a levelet Brodyba szeretném küldeni. Kérlek, vidd el oda.

— Azonnal indulok vele, — felelte a kocsmáros.

Ezzel átvette és zsebrevágta a levelet.

Most pedig mennem kell, — szólt a Bál Sém. — Ugy-e, elkisérsz?

— El! És ezzel már futott is, hogy befogadja.

És amikor az istállóban a kocsmáros a lovak befogása közben meg-meghajolt, a levél kitért a zsebéből, bele a szerszámos ládába. Emellett ezt észre sem vette. Befogott, elkisérte a jódarabon a Rabbi és mire hazatér, a levél teljes-tökéletesen megfelelkezik. Nem

sokkal, ezután ismét találkozott a Bál Sémmel. A Bál Sém azonban egyetlen szóval sem tett többé említést a levélről.

Teltek multak az évek. A Bál Sém meghalt, a kocsmáros pedig elszegényedett. Lassanként mindenét el kellett adogatnia, végül már semmije sem maradt. Egy regelen, végső elkeseredésében, a szerszámos-ládához ment: hátha akad benne valami értékesíthető? (A Bál Sém ekkor már tizenkét esztendeje halott volt.) És ahogy kutat, keres a sok ócska lom között, lám, egyszerre csak kezébe akadt a Bál Sém levele.

— Hát ezért üldözött a balsors! — kiáltott fel kétségbeesetten a szegény ember. — Megérdemlem a sorsom! Szegény ember. — Egyszer kért tőlem valamit a Rabbi, arról is megfelelkeztem.

Nem nyitotta fel a levelet, hanem elhatározta, hogy elviszi Brodyba. Hátha hasznát veheti még az, akinek szól...

És elindult a város felé. Három napig gyalogolt, amíg odaért. Brodyban egyenesen a templomba ment és megkérdezte a legöregebb embertől, emlékeznek-e arra, hogy kik voltak a község elöljárói husz esztendő előtt, mert az ő nevük állott a borítékon. Az öregek azonban a fejüket rázták.

— Amióta élünk — mondták — ilyen nevű elöljárói, mint a címzettek, nem voltak a hitközségnek.

Másokat is megkérdezett. Hasztalan. A címzettek senki sem emlékezett.

Ekkor valaki tréfásan így szólott:

— Hallod-e! Épp most választják meg a nagy iskolában a hitközség új elöljáróit. Hátha éppen azokra esik a választás, akiknek a levél íródott. Menj, nézzed meg!

A tréfán mindenki nevetett!

Csakhamar kiderült azonban, hogy a nevetésre nem volt ok. A választáson csakugyan azok lettek a község elöljárói, akiknek a nevét a borítékra felírta a Bál Sém.

A kocsmáros ekkor felkereste az új elöljárókat és így szóló hozzájuk:

— Uraim! A szent emlékü Bál Sém általam levelet küld önöknek...

Az egyik elöljáró végigmérte a lerongyolt embert:

— Hogyan mersz ilyen szemérmetlenül hazudni? — kérdezte. A Bál Sém tizenkét éve halott, én husz éves vagyok, a társam huszonöt. Lehetetlen, hogy mi a Bál Sém-től levelet kapjunk.

A kocsmáros erre elmesélte a levél történetét.

És az elöljárók kinyitották a levelet. A levélben ez állott:

Bach és März urak, a brody-i hitközség elöljáróinak:

Ennek a levélnek az átadóját, Euler kocsmáros, fogadjatok kérlek pártfogásotokba. Euler derék ember. Eddig gazdag volt. Most azonban teljesen elszegényedett. Segítsetek neki, amennyire csak tudtok, ha egyébert nem. Hát azért, mert én kérem ezt tőletek, én, a Bál Sém. És ha kételkednétek abban, hogy ezt a levelet valóban én írtam, ime: bizonyossággal is szolgálak. Mind a kettőtök felesége gyermekágyban fekszik. Amikor ennek a levélnek a végére értek, arról fogtok értesülni, hogy egyiknek fia, másiknak leánya született.

Alig olvasták a levelet végig, megjött a hír a kislány és a kislány születéséről.

A csoda híre elterjedt és a szegény, öreg kocsmáros dus ajándékokkal elhalmozva tért vissza szülőfalujába...

Bomba, kézigránát és széttépett Tórák (Jelenetek Hitlerországból)

Németországban megszünt az élet és vagyonbiztonság. Európa legrendszeretlenebb népe a gyilkosok és merénylők diktatúrája alá került. Száz és száz zsidó család otthonát dúlták fel, üzletét rombolták szét a barnainges huligánok. Felfeszített és felrobbantott zsinagógák, széttépett tórák jelzik a hitlerista csőcselék diadalutját. A német zsidóság mindamellelt állja a harcot és kitart ősi hitével. Néha vissza is üt...

E heti jelentéseink itt következnek:

Széttépett tórák. A sziléziai Bernstadt városban elhíresztelték, hogy a zsinagógában fegyverraktárt őriznek a zsidók. A megejtett vizsgálat természetesen igazolta, hogy ezek a hírek alaptalanok, de a vizsgálatot a legkíméletlenebbül és oly módon hajtották végre, hogy a tóratekerceket is széttépték. — Kreutzburgban augusztus 1-én Tauber zsidó vendég lősöntéshelyiségébe és Ebstein kereskedő lakásába tojásgránátokat dobtak.

Tizenkétezer hősi halott és negyvenkét szétrombolt zsidótemplom. A német zsidók birodalmi szervezete hatalmas plakátot bocsátott ki a hitlerizmus ellen. Ez a felhívás minden nagyobb német város hirdetőoszlopain olvasható és többek közt a következőket mondja:

„567.000 német zsidó él ebben az országban, alig egy százalékka a lakosságnak. És mi a bűnük? 12.000 hősi halottat adott a német zsidóság a világháborúban. Még Afrika őserdejében is harcoltak és hullottak el német zsidók. Mikor Sziléziát a lengyelek ellen megvédtük, német zsidók estek el és mi a nemzet hálája? Negyvenkét szétrombolt zsinagóga és százhuszonöt meggyalázott zsidó temető 1925 óta...”

Lipce 40 ablak. Lipcsében augusztus 5-én este 8—10 között hitlerista tüntető csoportok végigjárták a zsidónegyedet. Eredmény: 40 betört ablak. Egy zsidó súlyosan megsebesült három hitlerista pofonokat kapott.

A Frank és a Mayer maradhatnak. Legutóbb Steinhude községben tartottak népgyűlést Hitlerék ahol az egyik szónok emelkedett pátozzsal és öblös hangon harsogta azt az alapvető követelést, hogy a zsidókat Németországból ki kell kergetni. A lelkes hallgatóság elhitte mindazt a gonoszszókat, amit a szónok a zsidóságra ráfogott és a legteljesebb beleegyezéssel kísérte szavait. Csak egyetlen egy külön kivánságuk volt, amelyet közbe is kiáltottak:

— De a Frank, az maradjon itt.

A jólelkű szónok ráhagyta:

— Hát nem bánom, a kentek Frankja az itt maradhat.

Később a szónokhoz hozzácsatlakozott a község másik Mayer nevű zsidója és szemrehányást tett neki, hogy miért érdemel a Frank más elbánást, mint ő. Az apostol lágyszívű volt, megveregette a Mayer vállát és így szólt hozzá:

— Hát Isten neki, nem bánom, kend is itt maradhat.

Steinhude két zsidó lakosa tehát a legrosszabb esetre is bebiztosította magát a hitleristáknál...

A német zsidó nagytőke — tapsol Hitlernek. Düsseldorfban néhány nappal ezelőtt az ottani iparos klubban bankettet adott Hitler Adolf tiszteletére Németország legnagyobb nagyiparos a Fritz Tyszen. — Ezen a banketten Hitler nagy beszédet tartott és lelkesen ünnepezték. A zártkörű társaságban ott ültek a német zsidó nagytőke tipikus képviselői is: Elkán bankár, Grünthal fegyvergyáros, Cohen igazságügyi tanácsos és Lothmann vezérigazgató. Mikor ennek a bankettnek a híre kiszivárgott, viharos felháborodás zu-

gott végig az egész német zsidóságon. Ugyanakkor, amikor a Hitler-párt szétrombolja a zsidó temetőket és zsidó templomokat, ugyanakkor, amikor ártatlan zsidó járókelőket, falusi házalókat vernek véresre a barnainges huligánok, amikor kiüldöznék állásából minden német zsidó tisztviselőt, — ugyanakkor Hitler ünneplésén megjelennek a német zsidó nagytőke vezetői és tapsolnak Izrael hóhérijának!

A megjelent nagytőkék védekező nyilatkozatot adtak ki, amelyben azt állítják, — hogy „egy zsidó polgár is meghallgatja Hitlert, ha kedve van rá, különben is ők a tapsolásban nem vettek részt”.

Ez a gyáva és bátortalan védekezés még jobban felbőszítette a német zsidó társadalmat, „Szakítani kell a nagyzsidókkal!” ez most a jelszó, éppen úgy, mint az orosz zsidóság körében 1905-ben, mikor a pogromok alkalmából a Poljakovok és a Günsburgok udvari ebédre voltak meghíva a zsidógyilkos orosz cárnál.

Robbanó bombák jelzik a Hitler-uralom útját. Breszlauból jelentik: Az elmúlt héten Győr egymásutánba két bombamerénylet követte el a közeli Konstadt községben Ehmann zsidó kereskedő háza ellen. Az első bomba éjjel 12 óra felé robbant és a nagy légáramlás bezugta a közelben fekvő összes lakóházak ablakait. Ez szerdán történt és a rendőrségnek még ideje sem volt hogy kikutassa a merénylet tetteseit, amikor vasárnap hajnalban már újabb robbanás történt. Ezt a merényletet minden valószínűség szerint kézigránáttal követték el. Ugyancsak vasárnap délután 2 órakor a közeli Pitschon városból is bomba merényletet jelentenek, amelyet ismeretlen tettesek egy zsidó kereskedő ellen követtek el. Itt említjük meg, hogy a törvényszék Franckstein lincki zsidó gyógyszeráros üzlete ellen elkövetett bombamerénylet tettesét 1000 márká pénzbüntetésre ítélte.

Eltemették Jasiban a meggyalázott Tóratekerceket maradványait

A város egész zsidósága keservesen sírt a fájdalmas aktusnál

Jasi. — Románia zsidóságának ez évben a Tisz-beovetett gyászünnepe volt. Ezen a napon temette el a jasi-i zsidóság annak a tiz Tóra-tekeresnek szent maradványait, amelyeket ez év márciusába az antiszemita huligánok széjjeltéptek, meggyaláztak és vad táncok lejtése közben elégették. Az összes uccák, amelyek a templom körül fekszenek, zsúfolva voltak ezen a napon. Miután a zsinagóga épületében felvásták a Kinoth és a zsojtár fejezeteket, a Tóramaradványokat selyem takaróba tették, fekete halottas lepellet beborították és a város, valamint a környék rabbijainak kíséretében a temetőbe kísérték ki a gyászoló tömeg. A temetőben zsojtárok recitálásával és a gyászoló zsidóság hangos sírása közben elföldelték a maradványokat. Amint a szent Tórafoszlanókra ráhullottak az utolsó rögök is, a város több ezer zsidó lakossága, mely mind ott tolongott a temetőben, jajveszékelve a földre borult és a sok ezer jaj, szivszaggató orkánba egyesülve csapott fel könnyűjeletet kérve az eget felé. Déli 12 órakor, amidőn a gyászünnepség elkezdődött, az összes zsidó üzletek, irodák és műhelyek zárva maradtak.

Művészi perzsaszőnyegek, szövött gobelinek, külföldi fonalak

Schulhof Emilné

„Orient” Szövművészeti iskola
Oradea, Strada Episcopul Ciorogariu No. 17.
Vidéki rendelések utánvétellel gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Enrico Jung, az új olasz pénzügyminiszter hithű zsidó

A pénzügyminiszter lelkes híve Palesztina felépítésének

Luigi Luzzati, a „nagy római és zsidó” után, aki több ízben Itália pénzügyminiszterének s 1910-ben miniszterelnöke volt az olasz kabinetnek — Itáliának megint zsidó pénzügyminisztere van, Enrico Jung személyében, akit Mussolini Mosconi helyébe ültetett a pénzügyminiszteri bársonyszékbe.

Jung egyszerű kereskedő, az ismert palermói „Fratealli Jung Narancsexport” cég főnöke, kinek atyja mintegy 50 évvel ezelőtt Németországból vándorolt be Olaszországba.

Mint hírlik, mielőtt elfogadta volna a miniszteri kárcát Enrico Jung korlátlan meghatalmazást kért magának Mussolinitól, mert csak teljes mozgási szabadság esetén volt hajlandó vállalni a pénzügyi helyzet és az erősen zűlélt bankügy szanálását.

Enrico Jung közismerten hithű zsidó s lelkes híve a cionizmusnak és Palesztina felépítésének is. Egy nemrég tett nyilatkozata tanuskodik erről.

— Üzleteim — mondotta nemrég egy üzletbarátjának — gyakran Triestbe szólitának és ott nem győztem csodálni azt a nagyszerű zsidó emberanyagot, a chalucitust, mely kétségtelesen egy új embertípust reprezentál. Ezek a Palesztinába vándorló ifjak, tuzás nélkül, egészen új, meglepő fogalmat szolgáltatnak a világnak a modern zsidóról. Felette szimpatikus nekem a zsidó kereskedő s iparos csendes idealizmusa s rajongása ősi hona után, akik egyáltalában nem élnek regényes életet s mégis annyi önfelajdózást és heroizmust tanúsítanak Erec Jiszraelért, akárcsak a zsidó történelem legszebb korszakában...

Enrico Jung, remélhetőleg mint olasz pénzügyminiszter sem változtatja meg rajongását Erec Jiszrael iránt!

GABONAZSÁK

minden mennyiségben és minőségben
Olcsó áron, SPITZER szákkereskedőnél. Vizmentesponyva, felvonóheveder, kéve kötésmánia, locsolótömlő lerakat. Nyugagyak, keriszek, napellenzőredőny és rolettavásznak nagy választékban. Fióközlet: Satu-Mare.

TELEFON: 434.

E Z Ü S menorák Haranggyertyatartók, védjegyserlegek, evőeszközök, templomi kegyszerek, bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban. Gyártása és eladása:

„TACAMUL”

ezüstáru gyárbán
CLUJ, Str. Gen. Neculcea (Kornis-u. 6)

Hasznos tudni,

hogy **Schmidthauer**

természetes **Ugmandi**

keserűvize, az elrontot gyomrot 2—3 óra alatt rendbe hozza.

Utatis minden palackhoz mellékelve Kapható mindenütt!

— Terjesszék és szerezzék előfizetőik az erdélyi zsidóság egyetlen független és legolcsóbb lapjának, a NÉPÜNK-nek. A NÉPÜNK-nek egyetlen zsidó asztalról sem szabad hiányoznia.

HIREK

"link" cikkeinek utánnyomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5692

Péntek Av 25. augusztus 26.

Szombat Av 25. augusztus 27.

Heti szidra: ראה

Heti haftora: ענו סוערה

Perek 5.

Ros-Chodes bents.

Rosch-Chodes Elul: Csütörtök. Péntek.

Szombat kezdete:

Éjlelet bezárás 8:20

Gyertyagyújtás 8:30

Éjlelet kezdete 8:35

Szombat befejezése 9:30

A Somre-Sabosz szervezet átirata a Cionista Világszervezethez a szombati munkahelyében. London. A Somre Sabosz szervezet elnöksége átiratot nyújtott át a Cionista Világszervezetnek, amelyben felszólítják a cionista szervezeteket, hogy a cionista alapelvein és birtokain biztosítsák a telepes chalucok részéről a szombati szentség megtartását. Hasonló átiratot kapott az A. C. Cionista Agencytól, valamint a Mizrahi szervezetre vonatkozó memoranduma is megérkezett az A. C. elé. A memorandumok egyaránt arra utalnak, hogy Palesztinában a szombati történelmi és vallási kötelezettség, a szombat még a legnagyobb áldozatok árán a szombat megőrzésére is megtart a zsidóság nagy részét. A kötelező vallási előírásnak eleget kell tenni és dokumentálisan juttassa kifejezésre a zsidó egységet. A szombat tehát nem csak a zsidó ünnepe a zsidóságnak, de egyaránt a zsidó nemzetiségének ünnepe is és a Zsidó Nemzeti Otthon megőrzésének figyelniük kell arra, hogy a nemzeti tradíciók épségben megmaradjanak.

Mária királynő és a rabbi. Bécsből jelentkezik Mária román anyakirálynő látogatása Bécsben. A purkersdorfi Westend szanatóriumában a királynőnek a szanatóriumban betegeskedő Schölem Hager csernovici rabbit, a vizitációs rabbi dinasztia tagját, aki néhány év óta Bécsben él. A királynő meleg érdeklődést mutatott a beteg rabbi állapota iránt. A királynő látogatásakor megáldotta a rabbi.

A zsidó világkonferencia elen. Genfben. A zsidó kisebbségi antiszemita csoport, amely már több éve csendben működik Genfben, a zsidó konferencia alkalmával a cselekvés felé fordult. Kiadott egy röpcédulát, amelyben informálja a népszövetséget arról, hogy a zsidó nagytőkészek és a zsidó forradalmárok egyetemesen abban vannak egyetemesen, hogy le kell igazítani a világot a zsidó járomba. A Genfben időző diplomácia között nem kevés derűt keltett a naiv és primitív felkészültségű röpirat megjelenése.

Halálozás. Hétfőn, folyó hó 15-én délután szívinfarkusban váratlanul elhunyt dr. Lajos tasnádi ügyvéd. Nemcsak a zsidó és a közelebbi rokonságot érintette a halál, hanem a zsidó lakosságot, melynek egyik kimagasló tagja volt, aki önzetlenül és fáradhatatlanul a zsidó érdekeiért volt szó. A megboldogult volt azoknak, akik először érezték a zsidó nemzeti öntudatnak. Több évig elnökölt az E. Zs. N. Sz. helyi csoportjának elnöke. Vezető tagja volt az orth. zsidó szervezetnek és a Chevra Kadisának Temetőjében délután óriási részvét mellett folyt le a temetés. A halál híre megjelentek a kis városka összes napilapjainak felekezeztére való tekintet nélkül. Az ort. zsidó felekezeti vezetők és a zsidó nemzeti öntudatnak. Több évig elnökölt az E. Zs. N. Sz. helyi csoportjának elnöke. Vezető tagja volt az orth. zsidó szervezetnek és a Chevra Kadisának Temetőjében délután óriási részvét mellett folyt le a temetés. A halál híre megjelentek a kis városka összes napilapjainak felekezeztére való tekintet nélkül. Az ort. zsidó felekezeti vezetők és a zsidó nemzeti öntudatnak.

A felrobbantott kiel-i templom kárait megtéríti a birodalmi kormány. Kiel. Megirtuk, hogy az elmúlt héten ismeretlen tettesek bombamerényletet követtek el a kiel-i zsinagóga ellen, melynek egyik falrészlete teljesen összeomlott. A kiel-i zsidó hitközség és szervezetek intervenciójára a kormány ígéretet tett arra, hogy a templom teljes kárait megtéríti s erélyes nyomozást indít a tettesek kézrekerítésére. Minthogy ezuttal a rendőrség komolyan látott hozzá a nyomozáshoz, két napon belül már kinyomozta a tetteseket két fiatalkorú nemzetiszocialista személyében. Az éretlen suhancokat a rendőrség letartóztatta. A kiel-i rendőrfőnök különben nyilatkozott Posen főrabbinak és kijelentette, hogy minden eszközt megragadnak arra, hogy a hitler-terroret ebben a városban is likvidálják.

Agy- és szívérelmeszesedésben szenvedő egyéneknek a természetes „Ferenc József” keserűviz megbecsülhetetlen szolgálatot tesz azáltal, hogy a beltartalmat kiméletesen távolítja el. Tudományos tapasztalatok kétségtelenné tették, hogy a Ferenc József viz számos félfoldali hűdésben felvő betegnél is megteremt a kellő hatást s így nagy megkönnyebbülést okozott. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Szerzáción kettős gyilkosság Varsóban. Varsó. Az elmúlt héten két keresztény fiatalember öngyilkosságát követett el az ügyészség fogházában, akiket antiszemita zavargások miatt tartóztatott le a rendőrség. Néhány héttel ezelőtt történt, hogy egy nagyobb rabbi csoportot, akik a varsói zsidó katonakonyha 10 éves fennállásának évfordulóján rendezett ünnepségekre születtek, egy huligán antiszemita társaság megrohant és néhányat közülük súlyosan bántalmaztak. A rabbi segélykiáltásaira, elősiettek a közelben tartózkodó zsidó katonák és kettőt az antiszemita támadók közül, sikerült ártalmatlaná tenniük és átadni őket a rendőrségnek. A közeli napokban tartották a tárgyalást, azonban július 31-ére virradó reggel, mindkét fiatalembert holtan találták a cellájában, akik veronállal megmérgezték magukat. Hátrahagyott leveleikben azt írják, hogy őket a rabbi elleni támadásba begratták és most hogy ismeretes lett előttük tettük súlyos volta önként mondják ki az ítéletet önmaguk felett. — A zsidó rabbi elleni támadást Isten saját maga bünteti meg — írják leveleikben — és mi csak engesztelést akarunk találni, amikor kimondjuk önmagunk felett a megérdemelt halálos ítéletet.

Vizhiány Jeruzsálemben. Az esőzés kimaradásával a város nagy része, amely nincs vízvezetékekkel ellátva, igen kritikus helyzetbe került. A jeruzsálemi zsidó lapok azt óhajtják, hogy bárcsak jövvőre is vizhiány lenne, mert ha nem, akkor a kormány a vízvezeték kiépítését továbbra is halasztani fogja. Hogy milyen drága dolog ott a víz, mutatja a következő eset: Egy asszony a kis gyermekének fürdővizet vásárolt, beöntötte a kádba s a napra kitette, hogy felmelegedjék, a nagymama pedig ott állt a kád mellett s nézte, langyos-e már a víz. Amikor elérte a kívánt hőfokot, bement a házba, hogy menyének mondja, hogy jöjjön ki a gyermekkel. Az asszony kijött a kisgyermekkel karján és íme a kád üres volt — ellopták a vizet.

Elrontott gyomor, bélzavarok, émelygés, kellemetlen szájj, homlokfájás, láz, szék-szorulás, hányás vagy hasmenés eseteinél már egy pohár természetes „Ferenc József” keserűviz gyorsan, biztosan és kellemesen hat.

Tisobeav, a jeruzsálemi Sira-mak Falánál. Az Ita jelentése szerint ez évben is nagy zarándokmenet vonult fel a jeruzsálemi Panaszfalhoz tisobeav napján. A menetben mintegy 15.000 zsidó vett részt a legnagyobb rendben. Sem a fal körül, sem a város egyéb részeiben semmiféle rendezavarás elő nem fordult.

Már Cotynak is rosszul megy. Páris. Megirtuk, hogy Coty lapja, az Ami du Peuple az utóbbi időben heves antiszemita propagandát fejt ki és nem csak Palesztinában, de Bécsben is a zsidó nők részéről erős coti-ellenes akció indult meg, a parfümgyáros illatszerei ellen. Most arról hoznak hírt a párisi lapok, hogy Coti kénytelen leszűntetni zsidófaló lapját az Ami du Peuple-t a súlyos gazdasági viszonyok folytán. Igaz, hogy eddig sem sokat keresett e lapon, mert köztudomásu tény volt, hogy a parfümgyáros százazreket fizet rá lapjára, de a jelek szerint most már az illatszerrek sem fogynak úgy, mint régen. Ugy hiszik, Coty is végigjárja azt a kanosztát, amit nagystíliú kortársai Ford csinált végig, hogy újra kellendő legyen az automobilja.

Halálos ítélet hangzott el a rigai zsidó-gyilkosságban. — Riga. Emlékeztet még, hogy ez év júniusában Rigában a Smuschin zsidó kereskedő család ellen gyilkos merényletet követett el Prudnikow, aki lelőtte a kereskedő feleségét és leányát is. Prudnikow az elmúlt héten állott a büntetőbíró előtt, amely teljes két napon keresztül tárgyalta a bűnpert. A törvényszék a gyilkos Prudnikowot halálra ítélte. Annak idején a tömegvérengzés országszerte nagy izgalmat keltett és most a tárgyalás alkalmával is bő részletességgel foglalkozott vele a napisajtó. Az ítélet a közvélemény körében általános megnyugvást keltett.

Új arab párt Palesztinában. — Jeruzsálem. Az arab végrehajtóbizottság titkárnak, Auni Bey Abdul Hadi vezetése mellett új arab párt alakult Jeruzsálemben, amelynek politikai programjában elsősorban a palesztinai mandátum és a Balfour deklaráció eltörlése szerepel. A párt követeli, hogy Palesztinát csatlózzák a szíriai birodalomhoz, továbbá, hogy Palesztinába egy arab parlament és kormány vegye át a hatalmat, amely megszünteti a zsidó bevándorlást és megtiltja a zsidók számára a földvásárlást.

Hatalmas vízforrásokra bukkantak Palesztinában. Jeruzsálem. Több ízben adtuk már arról, hogy Palesztina egyes vidékein a mezőgazdasági munkálatok fejlődését erősen akadályozzák a szűkös vízviszonyok. Ez állól még maga Jeruzsálem sem volt kivétel, ahol csak nem régen indult meg a vízellátás nehézségeinek radikális likvidálása. Legújabbban érkező hírek szerint az ország több mezőgazdaságilag igen fontos területén nagy vízforrásokra bukkantak, amely óriási jelentőséggel bír és új perspektívákat nyit meg az építő munka tekintetében. Cionista építő pionirjaink hosszabb idő óta folytatnak kutatásokat ilyen vízforrások után, mert szilárd meggyőződésük volt, hogy Palesztina sziklái és földje számos forrást és patakot rejt magában. A szűkös viszonyok azonban nem csak a földmunkát akadályozták, de kerékkötője volt ez a fokozottabb bevándorlási lehetőségeknek is. Óriási jelentősége van tehát az új leletnek, amely egy csapásra megoldja azokat a problémákat, melyek eddig bármilyen formában akadályozták a palesztinai fejlődést és építőmunkát.

A spanyol forradalom és a zsidóság. Madrid. Spanyolországban még mindig kísért az antiszemita lapoknak az az állítása, hogy a forradalmat a katolikus Spanyolország ellen zsidó kezdeményezésre és zsidó pénzzel vitték keresztül. Legújabbban azzal akarják azt az állítást alátámasztani, hogy a spanyol kormány támogatja a zsidók visszatérését. Don Manuel spanyol miniszterelnök ezzel kapcsolatban nyilatkozott a sajtó képviselőinek és legerélyesebben visszautasította az ellenforradalmi állításokat, amelyek az ilyen valótlanságok korpulálásával csak veszélyeztetni akarják a forradalom vívmányait. Igaz azonban az, mondja tovább a miniszterelnök, hogy a zsidóság mint nép és mint vallás a köztársasági Spanyolországban megszünt elnyomott lenni és teljes szabadsággal rendelkezik, mint a többi vallások. Természetes, hogy ez a szabadság nem jelenti az alkotmányos kormányzásban való részvételi jogát is.

ALLAST KERES 39 éves, a legnagyobb orth. rabbiktól igazoló okmányokkal rendelkező metsző és zeneileg képzett, jóhangu előmádkozó. Cim a kiadóhivatalban.

— Hogyan éltek a zsidók Babyloniában? A zsidóság babyloni életét, amikor Nebukod-nezar alatt az exilium korszaka megkezdődött, érdekes kutatás tárgyává tette dr. E. Huber, a híres német történetíró. A zsidóság Huber megállapításai szerint teljesen igyekezett megtartani régi szokásait és ez sikerült is neki. Ugy éltek, mint atyáink. Huber az ékirásos forrásból megállapítja, hogy a zsidóság Babyloniában sörivő volt. Erre azonban Huber szerint a zsidóságot az kényszerítette, hogy Babyloniában állandóak voltak a tifusz megbetegedések és egyéb járványok, amiket a két folyó fertőzött és piszkos vize okozott. A zsidók jól tudták, — hogy a sör nemcsak üdit és frissít, hanem az erjesztett ital a legjobb védelem a fertőző betegségekkel szemben. A zsidók babyloni letelepedése után a nagy babyloni járványok valóságos meg is szüntek, ami Huber szerint főleg annak köszönhető, hogy a zsidó sörfőzők a némes italt az egész országban elterjesztették.

— **Zsidó — mint budhista lelkes.** Sanghaj. Az elmúlt hetekben keresztény fiatalemberekből egy szervezet alakult Sanghaiban, amelynek célja, hogy a zsidó, keresztény, mohamedán és budhista lakosság között barátságos és testvéri együttérzést teremtsenek. A mozgalom szervezésében különös módon egyszerre csak feljött egy budhista lelkes, aki az egész társaságot lepipálta a propagandában. Ez a budhista lelkes Tzso Kung-nak nevezte magát, azonban rövidesen kiderült, hogy azonos a híres és hírhedt Trebits-Lincolnnal, aki Magyarországon született és vallásos zsidó szülőktől származik. A világháború után a németországi ellenforradalomban vett aktív részt, majd később a Kapp-kormányban, sajtófőnöki megbízást kapott. Az utja végül egészen Sanghaig vezetett, ahol most mint budhista pap arat babérokat. Annyi bizonyos, hogy Trebits-Lincoln-Tzso-Kung nem csinal magának lelkiismereti kérdést sem, ami a vallást, sem pedig ami a névcsereét illeti.

Az „ORT“ újabb kitelepítései Szovjetországba

Moszkva. Az „Ort“, amely az egész világon igen áldásos tevékenységet fejt ki a zsidó gyermekek, munkanélküliek és nyomorgók felségélyezése érdekében, már évek óta áll nexusban a szovjetkormányval is, akivel legutóbb megállapodást kötött az Európában deklásszált zsidóság kitelepítését illetően. Az Ort eddig mintegy 6000 olyan zsidó családot juttatott Oroszországban biztos megélhetéshez, akiknek iró, számoló, valamint varrógépet bocsájtott teljesen ingyen rendelkezésükre és ezek segítségével ott biztos existenciához jutottak. Ezeket a segédeszközöket természetesen az egész világon történő gyűjtések alapján teremti elő az Ort, aki így módon rengeteg zsidó családot ment meg a végső pusztulástól.

Legutóbb is sikerült a zsidó mezőgazdasági munkások kitelepítése tekintetében megállapodnia a szovjettal, amelynek értelmében már az, aki 50 dollárral rendelkezik, teljes felszerelést kap a kormánytól, hogy akár teigazdaságot, akár kertészetet vagy más mezőgazdasági gazdálkodást üzzön. A termékek értékesítése a legkönnyebb feladatok egyike, mert ezeket maga a kormány is átveszi. Az Ort moszkvai képviselőinek megbizottja I. Zegelmick reméli, hogy a jövőben ismét számos zsidó családnak sikerül így biztos megélhetést teremteni.

A vese, hólyag, epe gyomorbántalmak egyedüli biztos gyógyszere a

PAPTAMÁSI

„Lithynia“
GYÓGYVIZ

Kapható mindenütt.

Központi lerakat: **O R A D E A,**
Str. N. Filipescu 23. Telefon: 176

A genfi zsidó világkonferencia

Három napig tartó komoly tanácskozás után véget ért a genfi zsidó világkonferencia.

A konferencia, amelynek célja tudvalevőleg egy állandó zsidó világkongresszus megteremtésének a megbeszélése volt, a legteljesebb siker jegyében folyt le. Hiába tartották távol magukat hivatalosan egyes országok zsidó szervezetei, a tény az, hogy azon mégis 19 ország zsidósága vett részt 130 delegátussal. Németország zsidóságát a hatalmas Jüdische Volkspartei képviselte Georg Karesky, a berlini hitközség volt elnökének vezetésével. Csak Magyarország zsidósága hiányzott teljesen.

A konferencia elnöke, dr. Stephen Wiese joggal szögezte le megnyitójában, hogy egyes zsidó szervezeteknek derogált a keleti nyomorgó zsidósággal egy asztalhoz ülni.

„Sem ennek a konferenciának, sem a zsidó világkongresszusnak nincsenek támadó szándékai — mondotta dr. Wise — *Mi egy élő nép vagyunk és mint ilyenek, ki kell fejeznünk akaratunkat. Nincs egyetlen nép sem a világon, amely önmagá zárná el fejlődésének útját.*” Dr. Stephen Wise foglalkozik ezek után az európai és amerikai — mondotta dr. Wise. *Mi egy élő nép vagyunk* így fejezi be: Ezen a napon emlékeznünk kell még Herzl Tivadarra is. Herzl több volt, mint a modern cionizmus megteremtője, ő volt a szétszórt zsidó nép szellemének megtestesítője. Nélküle ez a konferencia is lehetetlenség lett volna.

A konferencia az egyes országok delegátusai ismertették a zsidóság helyzetét. Ezen az ülésen a népszövetség információs osztályának egyik tagja is jelen volt.

Románja képviseletében dr. Maier Ebner kamarai képviselő a modern antiszemitizmus fellángolását, a zsidó asszimiláció reakciójának mondja és ez egyik főoka, hogy a mai zsidó generáció életén a féktelen gyűlölet árnyékként vonul keresztül. — Iltói Adler Tibor (Arad) a zsidóság mai gazdasági, szociális és politikai válságnak orvoslását egyedül az összes népi erők összefogásával képzelheti el és követeli, hogy a zsidó világparlament általános proporcionális választási alapon már a jövő esztendőben üljön össze.

A vita során nagy hatást keltett egy nem zsidó amerikai előkelőség, Prof. Hudson, a new-yorki Haward egyetem tanárának beszéde, aki a versaillesi békekonferencián a kisebbségek jogait szerkesztette. Beszédében a kisebbségek természetes élethez való jogairól beszélt és felhívta a konferenciát, hogy erélyesen szálljon sikra a zsidóság jogaiért.

A fontosabb politikai és szervezeti kérdéseket a bizottságok tárgyalták le.

Az utolsó napi ülésen terjesztette elő Naplum Goldmann a határozati javaslatokat.

A konferencia egyhangulag elhatározta, hogy feltétlenül szükségesnek tartja a zsidó világkongresszus egybehívását.

A zsidóság kritikus helyzete mondja a határozat — *polgári és nemzeti jogainak veszélyeztetése, a rágalmak, amelyeknek ki van téve, kényszerítőleg teszik szükségessé a zsidó kongresszus életre hívását, a palesztinai zsidó nemzeti otthon megteremtését és a zsidó nép megszervezését.*

A kongresszust legkésőbb 1934 nyarán fogják egybehívni, minden országban általános titkos, a nőkre is kiterjedő választói jog alapján választandók a delegátusok. 1933 őszén a kongresszus előkészítésére újabb konferenciát hívnak egybe.

Egy másik határozati javaslat szerint manifesztumot intéznek a világ zsidó és nemzsidó közvéleményéhez, amelyben a zsidók elleni izgatással szemben mindenkinek kötelességévé teszik a legerélyesebb küzdelmet.

Schülerheim Eisenberg!

Zentrale Lage, modern eingerichtet, streng rituell. Vorbereitung und-Nachhilfe für alle Schultypen, individuelle Behandlung, zeitgemässe Preise. Leitung: Staatlich geprüfter Lehrer
J. Eisenberg Wien II. Gr. Pfarrg 8

מכלל אסניער מגיד מיט סלאנגפאר
שטימע זוכט „שחרית“ פאסטען
די ווי „כ הבע“ ל אי ארטה געמינדע
בראגע בעפארדערט די ארמינסט
ד כלל אסטעם

TAKARITÁS R

festék-, lack- és kefégyártó
valamint a világhírű „Express
poloskairtót és „Express
Magasfényt, mely butor
ujjára varázsolja; legolcsóbb

csak **STERN S. ENDR**

kefégyáros és festéknagy-
kereskedőnél szerezheti be

O R A D E A

Strada Nicolae Iorga (Zöldfa-ucca) 10
Telefon 578

Elsőrangú uri és női ruhafazonok
vegytisztítás minden elfogadható ár

Biró szabóságában

Szilágyi Dezső-u. 12 készülnek

Egy férfi vagy női ru-
ha szakszerű vasalása **25 Le**

Iskola aktatáskát, bőröndöt
ridikülőket legolcsóbban

Hartmann

lerakatában vehet.
Oradea, Strada Reg. Ferd.

Szülők figyelmébe!

ISKOLA IDÉNYRE fiu és lány
Sweter, pullover kötött ruha
és harisnya szükségletüket a legolcsóbban

LONDON kötődében

Kossuth-u. 1 szerezhetik be, ahol
legdivatosabb kötött blousok mé-
után is a legszebb kivitelben készülnek

Gazdaságok, kereskedők figyelmébe!

ammonsulfat	kocsikenőcs
carbolineum	tovatta gépzsir
creolin	kőszénkátrány
gyanta	tejoltó
kénpor	calcium carbonicum
kénlap	állati tápszerek
keserűs	gépolaj

és mindennemű más ipari vegyszerek
savak, sók, olajok, festékek közvetlen
importja

Ullmann József és fia

Oradea, Telefon 677

A legszebb
zománctényű gallérokat tisztítja

KLEIN gőzmosóda

Str. Vlahuța 4. (Szent János-ucca)

Kolozsvári hitközség felhívására augusztus 29-től kezdve az erdélyi hitközségek beszüntetik a Központi Irodának pótgabellajegyekkel való támogatását

Ismeretes, hogy folyó hó 17-én Kolozsváron gyűlt 21 erdélyi hitközség elhatározta, amennyiben a Központi Iroda nem vonja a hitközségekkel szemben elhatározott büntető szankcióját, mely szerint a metelvonja hivatásuktól, amennyiben a pótgabellajegyeket intenciói szerint nem léptetik meg, úgy mindennemű anyagi támogatást megvonja az Irodától.

Késztelen, hogy a szatmári események miatt a hitközségek elhatározását, amelynek legnagyobb dokumentuma alantól körlevél, amelyet a kolozsvári hitközség Erdély valamennyi hitközségéhez csatlakozás kimondása végett eljuttatott.

A cluji aut. orth. izr. hitközség előjárására 1932. augusztus hó 21-én tartott gyűlésén állapítja, hogy a Központi Iroda mit sem törődve szabályellenes eljárása megszüntetése érdekében, miért is beállt az ideje a hitközségek határozatának a végrehajtása. Ennélfogva az előjáróság egyhangulag elhatározta a Központi Iroda által bevezetett bélye-

gek alkalmazásának a beszüntetését, folyó év augusztus hó 29-iki reggeltől kezdődőleg és elvárja a többi, a konferencia határozatához hozzájárult hitközségek hasonló intézkedését és erről való azonnali értesítést.

A cluji orth. izr. hitközség átirata valamennyi erdélyi orth. hitközség szolidáris együttműködését kell és jogja eredményezni a Központi Irodával szemben, mivel a szatmári hitközséggel szemben alkalmazott szankciók, valamint a pótgabellajegyeknek a rituálé elvonásával való erőszakoskodásai mélyen sértik Erdély valamennyi hitközségének és rabbijainak szuverén autonóm jogait. A Központi Iroda erőszakoskodásai egyébként is fokozottabb aktivitásra kényszerítik a hitközségeket létük és bizonytalan jövőjük érdekében.

Mi reméljük és elvárjuk, hogy a pattanásig feszült atmoszférában, végül is az orth. Központi Iroda vezetőkben jobb belátás fog győzedelmeskedni és megfelelő engedékenységet fognak tanúsítani a hitközségek jogos óhajai iránt.

Világosságot!...

Irtá GÁBEL SÁNDOR

Nemrég zajlottak le az országos választások. Elejnté a Zsidó sajtó hozsannázott. A zsidópárti választó még azt hihette volna, hogy a kamarába nagy tömegekben jutott be a zsidópárti jelöltek. Bihartól—Kiseneke kibuktak a kormánypártiak, a liberálisok, a gárdisták, míg mi bevonultunk a kamarába, én, te ő, az összes zsidópárti jelöltek és olyan veszekszünk a miniszteri tárcák mi felosztása felett.

Ha ez nem is szóról-szóra így volt, sokat sem túloztunk, mert tiszta igaz, hogy minthol, ahol zsidók politizáltak, nagy zsidó, illetve zsidópárti győzelemről volt szó, azt országosan megállapították, hogy a zsidópárti győzelemmel került ki a választási kampány. Később kissé összezsugorodott, eme győzelem, rossz a választási rendszer, rossz és elcsúszott a mandátumok elosztásának technika, igazságtalan a szavazatok összeadása, a hivatás és ezért — csupán ezért — bukott a parlamentből én, te és ő, a zsidópárti képviselőjelöltek zöme és összezsugorodott a zsidópárti mandátumok száma hatra és végül ötre. De így is fényes győzelem arattunk, mert alattunk maradt Filipescu, lehengereltük a szilvatermelőket és levertük Averescu marsallt, mintha azzal a triadóval indultunk volna a választási kampányba, hogy megbosszuljuk magunkat a szilvatermelők vezérének, Fildermannon és nem azért, hogy országos számarányunkat megilletően megválasszuk el képviselőinket a bukaresti kamarában. Csak jóval a választási eredmények megállapítása után jutott eszébe egyik-másik zsidópárti cikkírónak, hogy talán mégis be kellene arról, hogy a zsidópárti kamaránál körül valami hiba történt, a nagy győzelem elmaradt, a 10—12 mandátum 5-re zsugorodott össze és talán jó volna őszintén beismerni a lejáratott eseményekről, leszűrni a tanulságokat a jövőre, mert mégsem vagyunk a sztruccpárt, nézzünk bátran az igazság szemébe és derítsünk világosságot a dolgokra, — a legközelebbi választásokon szebb, — és megérdemelten nagyobb eredményeket érjünk el. Ne dugjuk homokba a fejünket, ne szembe az eseményekkel és a tényekkel, mert azt akarjuk, hogy a zsidópárt feladatai magaslatán álljon akkor, amikor a kamarában romániai zsidóságot képviseli.

Elmondható, hogy a Jorga—Argetoianu választási szereplés tanúsított a zsidópárt szükségessége és életképessége melletti igazán alig volt agitációra, felvilágosító munka, a zsidópárt megszületett és be-

lopózott bátran — egynéházezer zsidó választó szívébe. És mi történt a mostani választáson? Hetek hosszú sajtókampánya, felvilágosító munkája és a jelöltek légióinak költséges és fáradságos agitációs körutja mit eredményezett? Csekély néhány ezer zsidó plusz szavazatot és ugyanannyi kamarai mandátumot, mint az első debütálás. Tehát, ha a körülményeket őszintén mérlegeljük, a pártban egy határozott dekadenciát kell látnunk, fejlődésről, előretörésről szó sem lehet. Aki ezt őszintén nem látja, vagy bevallani nem akarja, az vagy vak, vagy elfogult, vagy ellensége annak amit, zsidópártnak nevezünk.

Az őszinte kritika egészséges, a fejlődést elősegíti. Az igazságos kritikának belülről kell jönni és a pártnak elsődrendű fontossággal bíró érdeke, hogy a választási kampány egyes a nagyközönség előtt ismeretlen fázisait kellően megvilágítva, vetítsük a zsidó választópolgárok nagy tömegei elé.

Szerény véleményünk szerint a hibák nagyobbikját a párt tartományi központjában kell keresnünk. És pedig két irányban. Az első, az agitációs munka hiánya ott, ahol a zsidó választók előreláthatóan megoszolva vannak, a másik, döntő nagy hiba, a jelöltek körüli történet.

Maradiunk csak a jelöléseknél. Emlékeztem pártbíveinket a tartományi pártvezetőség legelső hivatalos jelölésére. Tisztára elképesztő volt, hogy egy országos politikai párt tartományi legfelsőbb szerve publikáljon egy jelölőlistát, amelynek tarthatatlansága még a laikusok előtt is világos volt! Azt hiszem, — Klein Miksa dr volt az, aki a tartományi vezetőség határozatainak — így az általa megjelölt jelölések — respektálását követelte.

Ebben Klein doktornak igaza is van, csak hogy a pártvezetőség nem ejtett meg olyan jelölést, amellyel az egyes tagozatok ne legyenek már eleve megelégedve. Klasszikus példája volt az elementáris elégedetlenségnek, a központi jelölés. Ezért történt az a blamage, hogy a vidéki tagozatok a központi jelölését majdnem az egész vonalon visszautasították. A jelölőbizottság már összetételében is abszurdum volt. A jelöléseknél se páholy, se egyéb magánérdek tekintetbe nem vehető, de az u. n. arisztokrácia sem, mert a titkos választási módszer a legtermészetesebb ellensége az ugynevezett arisztokráciának. Elfelejtették a jelölő urak, hogy olyan egynek kell a választás alá bevenni, akiknek nemcsak pénzük, de zsidó nevük, zsidó multjuk és vonzóerejük is van.

Nem véletlen, hogy az első jelölésnél több helyen szerepelt ur létezéséről éppen sűrű jelöltetésével kapcsolatban hallottuk szór a zsidó választóközönség. Elvégre az szavazatok megszerzéséről volt szó, és mellékes, hogy a zsidó választók ezrei szólnak a jelölésekhez, baráti szivesség alapján csak megbukni lehet, de nem győzni.

Ezen kritikai megjegyzéseinket direkt elnyomtuk a választási kampány alatt, nem akartunk pártbontóknak látszani, de most hogy ezen túl vagyunk, a pártfegyelem nem hallgatásra, de őszinte kritikára kényszerít. És bár a központi jelölések ellen nyilvánosan senki állást nem foglalt, véleményét magában fojtotta el, mégis az történt, hogy az érdekelt tagozatok elementáris felháborodással utasították vissza a központi ismeretlen nevű jelöltjeit és kieresztették saját lokális érdekeiknek jobban megfelelő jelöltjeik akceptálását.

És pártfegyelem ide, pártfegyelem oda, a vidéki tagozatoknak volt igaza. Elvégre oktrojálni hagyok magamra egy országos nevű, zsidó multtal dicsekedhető jelöltet, de szírikt semmi esetre sem. Nem jó pszichológusok a jelölőbizottság tagjai és elfelejtették, hogy a zsidó választópolgártárs a pecséttel bántani tud, önállóan gondolkodik és titkosan szavaz. Nem kenyerünk a személyeskedés, de ez a hiba annyira kirívó volt, hogy már a jövőre való tekintettel is lehetetlen elhallgatni.

A helyi jelöléseknél is történtek hibák a tagozatoknál, ezek azonban mintegy konzekvenciái voltak a központi által történt hibás jelöléseinek.

Nagyon elszomorító jelenség volt az a titkekedés is, amellyel a tartományi vezetőséget a kilátásosabb kerületek jelöltségeiért ostromolták, erről majd máskor. Azt azonban le kell szögeznünk, hogy országos pártnál csakis központi jelölések történhetnek, mert országos s nem lokális érdekekről van szó. A megjelölt pártfegyelmet csakis egy koncepciózus őszinte, nem részrehajló és nem protekciót ismerő vezetőség állíthatja vissza. Ebben az esetben számíthat osztatlan támogatásra a pártvezetőség, de osztatlan respektusra is. A zsidópárt nem cionisták pártja, nem orthodox zsidók gyülekezete, nem neológok érvényesítési fóruma és nem páholyok expoziúrája, hanem az egész romániai zsidó kisebbség politikai pártja.

Semmiféle más zsidó politikai alakulat neki nem árthat. Kizárólag az, ha nem az országos zsidóságot képviseli, ha frakciókat, vagy társadalmi kasztokat favorizál. Ettől óvjuk pártunkat, az Országos Zsidó Pártot.

Az Anyákhoz!

Asszonyom! Önnek amikor a gyermek gyógypedagógiája már teljesen kiforrott és a legmagasabb nívón mozog — más kötelességei vannak gyermekével szemben, mint a múlt Asszonyának. Önnek a mai társadalmi berendezkedés több szerepet juttat, mint amennyi időt a gyermeke nemesítésére származhatna. A gyermeki lélek nagyon komplikált valami, amelyet úgy kell fejlesztenünk, mint ami egész életére kihat. Ezt oldja meg a szeptember hó elején Nagyváradon megnyíló **Első valódi nagyváradai Montessori gyermekkert**, melyet Szilágyi Adolf tanár kiváló bécsi tanerőivel szervez meg. Kérjük az igen tisztelt szülőket, hogy jelentkezéseiket lehetőleg aug. hó 25-ig eszközölni sziveskedjenek naponta délelőtt 9—1-ig a Zsidó fiuinternátus irodájában, Str. Delavrancea (Ritoók Zs.-u.) 17. A gyermekeket naponta teljesen nyugati mintára a szülők kiméltése szempontjából autógajda oda és vissza szállítani. A részvételi díjak minimálisak.

Padlólakkok, poloskairtók, háztartási cikkek

mosó- és pipere-árak, kefe- és vegyjárak
legelőcsóbb beszerzési forrása!

Pontos figyelmes kiszolgálás! — Szombat és ünnepnapokon zárva

Fülöp Ede
ORADEA, zöldfa-ucca 14.

RÖVID HIREK

☉

JERUZSÁLEM. A palesztinai héber tanítók újra elhatározták, hogy egy félnapos tiltakozó sztrájkjal demonstrálnak a Jewish Agency ellen, amely határozott ígérete ellenére sem teljesíti fizetési kötelezettségét. A tanítók már hat hónapja nem kapják fizetési járulékaikat. — Az elmúlt héten egy hebroni arab a nyílt uccán revolverrel megsebesített 2 másik arabot. A közelben levő Goldmann zsidó rendőrtiszt letartóztatta a vérengző arabot. A revolverlövésére összegyűlt arab tömeg megfenyegette Goldmannt és azt állították, hogy a 2 arabot ő sebesítette meg. A jeruzsálemi rendőrség hivatalos kommunikét adott ki, amelyben részletesen informálja a közvéleményt a tényleges helyzetről. — A muzulmán egyetemi bizottság, amely a közeljövőben Jeruzsálemben egyetemet létesít, elhatározza, hogy geológiai, technikai, valamint orvosi fakultásokat alapít.

KÖNIGSBERG. Most került nyilvánosságra az ellenzéki sajtó nyomán az az örvéndes tény, hogy a nemzetiszocialista párt itt szavazatainak egyharmadát veszítette el.

VARSÓ. A napokban itt tartott konferenciát a lengyelországi „Schulkult” zsidó kultúr-szervezet, amelyen mintegy 100 delegátus vett részt. A konferencia élesen állást foglalt a választálan zsidó irányzatokkal szemben.

MONTREAL. A kanadai állandó zsidóellenes villongásokra való tekintettel országos egyesület alakult, amely sajtó és társadalmi felvilágosító munka útján veszi fel a harcot az antiszemita agitátorokkal.

NEWYORK. Colonel Herbert Lehman, aki a newyorki zsidó életben közismert szerepet játszik, Newyork város kormányzójává neveztek ki.

FRANKFURT. A frankfurti egyetem szenátusa követendő példát állított fel a diákszavargások megszüntetésének tekintetében. Három nemzetiszocialista egyetemi hallgatót kizárt az egyetem faja közül és felhívást intézett az egyetemi polgárokhoz, hogy kulturemberekhez méltóan viselkedjenek.

JAFFA. Az elmúlt héten itt nyílt meg az első gyümölcs kiállítás Palesztinában. A kiállítást a kormányzó nyitotta meg. A csarnokban 400 féle gyümölcs van kiállítva.

HAAG. Szeptember 5-én Baruch Spinoza 300 éves születésének évfordulója alkalmából Hágában nemzetközi filozofus konferencia ül össze. A konferencia 4 teljes napon át fog tartani.

CSERNOVIC. A városi tanács a világhírű filozofus Spinoza 300 éves születésének évfordulója alkalmából egy uccát nevezett el a nagynevű filozofusról.

KRAKÓ. Az elmúlt héten hunyt el a lengyelországi héber irodalom nevezte, Simon Menachem, aki 45 évig állott a héber irodalom szolgálatában.

UNGVÁR. A kárpátuszi zsidó szervezetek egész éven keresztül erőteljes munkát fejtenek ki, hogy a közelgő őszi és téli előtt gondoskodhassanak az óriási méreteket öltött zsidó nyomorúság enyhítéséről.

TEL-AVIV. A napokban megnyílt az első héber rádióadóállomás, amely angol és arabnyelvű előadásokat is fog tartani, hogy a cionista eszmét propagálja.

Dr. Klein Arthur lett a máramarosszigeti szefárd hitközség új elnöke

A napokban tartotta meg tisztújító közgyűlését a máramarosszigeti szefárd hitközség, melynek során Eisentaedter Samu eddigi elnök lemondása folytán dr. Klein Arthur választották meg a hitközség új elnökévé. Dr. Klein Arthur személyében a máramarosi zsidóság egyik régi vezéralakja került a szefárd hitközség élére, aki a forradalom éveiben elsőnek bontotta ki a zsidó nemzeti reneszánsz zászlaját és annakidején nemzeti tanácsba tömörítette Máramaros zsidóságát s vezetője volt a zsidó nemzeti őrségnek is a forradalmi napokban. Sokáig elnöke volt a Zsidó Nemzeti Szövetség helyi csoportjának, jelenleg pedig a Zsidó Párt megyei tagozatának elnöke.

Szerezzünk be Erec Jisraeli eszrogokat

Most hogy már az eszrog nagykereskedők megkezdik bevásárlásaikat az elkövetkező szukkosz ünnepre, aktuálisnak tartjuk a kérdéssel foglalkozni. Már évek óta felmerül ez a kérdés ilyenkor és nem győzik felelős tényezők hangoztatni, hogy milyen létérdeke a palesztinai zsidóságnak, legyen az cionista, vagy chaluka zsidó, hogy a világ zsidósága eszrog szükségletét a szent ország termelőitől szerezzék be. A Zsidó Eszrogtermelő Szövetsége (Ethorg Tel-Aviv, Bialik-ucca 9.) hosszabb körlevelet küldött, melyben rámutat arra, hogy a palesztinai eszrogtermelés veszélyben forog a zsidóság indolenciája miatt. És ez azért következik be, mert a zsidóság nem zsidó termelőktől szerzi be ezt a rituális célokat szolgáló gyümölcsöt. Arra is felhívja a figyelmet a körirat, hogy még a palesztinai eszrogokat is gyakran arab termelők adják el. A trieszti eszrog piacon rengeteg értékű görögországi eszrog kerül forgalomba, míg a palesztinaiak eszrogja a fákön rothad el. Vagy pedig mert nincs hozadéka, kitépik a fákat Palesztinában. Azt is írja a levél, hogy a rituális követelményeknek is jobban megfelel, ha zsidó kezek által termelt eszrogokkal mondják el az ünnepi imákat, mert hiszen ez a gyümölcs, a zsidó egységet kell szimbolizálja és a zsidóság kiolthatatlan szeretetét az ősi föld iránt. Ezért különös jelentősége volna annak, ha az ünnepen, Petan Tikva, Rechobot, Rison Lecion vagy a Herzlija kolóniák termelvénye kerülne forgalomba. A felhívás végül a zsidóság vallási és népi érzelmeire apellál és főképpen a világ zsidó rabbijait kéri, hogy minden tekintélyüket vessék latba, hogy mindenhol a palesztinai eszrogok kerüljenek ünnepkor a zsidók kezébe.

Mozi

SZINHÁZ MOZGÓ HETI MŰSORA:

Péntek: KICSERÉLEM A FELESÉGEM. Anny Ondra és Félix Bresart.

Szombattól kezdve: KOHN ÉS KELLY AFRIKÁBAN. Mulatságos zenés vígjáték.

HEYMAN SZINKÖR MŰSORA.

Péntektől a nyári szezon nagy bombája, Arnold és Bach énekes, táncos filmoperettje, Eisemann Mihály zenéjével: LEBEGŐ SZŰZ. A humor és nevetés niagarája. Főszerepben: Szóke Szakálj, Dina Gralla, Fritz Schultz, Lilien Kurt, Lisi Arns, Adele Sandrock. A műsor keretében minden előadáson a világhírű Korsun 15 tagú Don Kozák korus és bajalajka zenekar és táncosok fölépte, itt még soha nem látott és hallott ének és táncszámokkal

ZSIDÓ HUMOR és történetek nagyjainkról

☉

FORDITOTT VILÁG.

Egy bankigazgató tisztitattja a cipőjét ucca sarkán.

— Ugy látom, szomorú vagy — szól ereszkedve — nem érdemes busulni. én is cipőtisztítással kezdtem és most bankigazgató vagyok.

— Nálam, fájdalom, fordítva történt, bankigazgató voltam és cipőtisztító lettem.

HOGY MEG NE SZÉGYENÜLJÖN...

Rabbi Samuel Magid, a trsznai rabbi téli hajnal előtt bement a besz-hamidrasba befűtött magának a kemencében. De mert a nedves volt, nehezen gyulladt meg. Mire bedugta a fejét a kemencenyílásba és fújni kezdte tüzet. Ebben a pillanatban belépett az egyik ráncoló talmudista, látott egy embert hasma a földön, megszálta a könnyelműség szellem odalépett és tenyerével a hátra vágott.

És hogy az illetőt meg ne szégyenítse, R. Samuel ott tartotta a fejét a kemencében, a szálló füstben és forró koromban és nem fordult meg addig, amíg nem érezte, hogy az illető ment...

MIT TETT NEKED ISTEN?

Egy bűnös ember jött Rabbi Naftali Ropschitzba, töredelmesen bevallotta vétkeit vezeklést kért. Mikor felsorojta az összes bűnét a sulyos, nagy vétkeket, Rabbi Naftali megdöbbent és szakította fejbe:

— Mondd, fiam, mit tett neked a Legszébb, áldott legyen, hogy ennyire vétkeztél ellenem?...

MI A KÜLÖMBSÉG A GYŐZŐK ÉS LEGYŐZÖTTEK CSONTJAI KÖZÖTT?

— Itt vannak-e mind a város lakói? kérdezte Nagy Sándor, mikor Lud városába bevonult.

Ott, előtte, térden állva esengett kegyelemtől ért hozzá, a hódítóhoz, sokezer férfi és nő.

— Egy öreg bölcs hiányzik csak — jelezte reszketve a város feje. — De az künn lakik temetőben.

A király bosszusan intett és a katonák elhódították a bölcsöt.

— Mit művelsz te a temetőben, miért jöttél hódolni elém? — kiáltott rá ingerülten világ győztes ura.

— Bocsáss meg király — felelte szelved a bölcs — dolgom volt a temetőben. Csontjait hasonlítottam össze. Megnéztem, mi a különbség a győzők és a legyőzöttek csontjai között? bizony, nagy király, nem tájáltam a kettő között semmi különbséget.

KILOPTA AZ IMAKÖNYVBŐL.

Kozevica hitközségben nem mindennapi esemény történt. A rabbi, reb Isele „Saboszaharajdel” alkalmából hitszónoklatot tartott és a hivatalos legnagyobb meglepetéssel tapasztalták, hogy a drusi teljes tartalma pontosan benne van a „Dajres Cion” jidisch fordításában. A hivatalosan nagyon megbotrántok, sőt még a resek is sem hagyhatta annyiban a dolgot. Gyűlésre hívták össze az előjárókat, melynek egyedüli témája az volt, hogy: mi a teendő? Mindenki meglepetésre jelent a jelentős gyűlésen. Az egyik azt mondta: ez nem rabbinak való! A másik pedig így felelt: hát rabbinak való az ilyen? Így kergetőztek a vélemények, csak az egyik vezető hallgatott, a többiek pedig mindenki előtt böbeszédűnek volt elismertve. Végül is az elnök megkérdezte: Mondja meg kedves Margulijesz, miért nem nyilatkozik ebben a páratlan fontos kérdésben?

— Mit kiabáljak — mondja ez határozottan — nem olyan nagy eset az egész. Amikor szabad volt Dávid királynak megtenni, azt szabad volt Iselenek is.

De hát mit cselekedett Dávid király? Szegényke nem csinált egyebet — mondja gúnyosan Margulijesz — csupán kilopkodta a legszebb énekeket a sziderliből és elhelyezte azokat a „Thilembe”, mint például az összes halálját.

Tipografia CICERO könyvnyomda, Oradea Str. Principele Mihai (Gerliczy-u.) 2.

A Nagváradon fennálló nyilvánossági jogu zsidó liceumba,

gimnáziumba és társulati kereskedelmi iskolába járó vidéki növendékek a legmegfelelőbb elhelyezést nyerhetik a negyedik éve fennálló

Nagyvárad Zsidó Fiuinternátusban

Szigoruan kóser ellátás, tanulmányi felügyelet. Olcsó díjak. Prospektust kívánatra küld az igazgatóság. Oradea, Str. Delavrancea 17.